

Piše:
dr. Mato Gostiša

Čemu ali komu sploh še služi (domneven) inšpekcijski nadzor nad uresničevanjem ZSDU?

Po skoraj tridesetih letih specializiranega in praktično vsakodnevnega ukvarjanja s problematiko uresničevanja Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU), ki je sicer že sam po sebi izjemno pomanjkljivo sankcioniran predpis, si upam z vso odgovornostjo trditi, da je to zagotovo eden v praksi najpogosteje in najbolj grobo kršenih veljavnih zakonov, zaradi česar bi seveda še toliko bolj nujno potrebovali vsaj učinkovit inšpekcijski nadzor nad njegovim doslednim izvajanjem. A po tem, kakšno vlogo je inšpekcija nadzora delovnih razmerij (žal ne prvič) odigrala, denimo, v enem od zadnjih tovrstnih primerov njegovega eklatantnega in dolgoročno sistemsko gledano vsekakor sila »nevarnega« kršenja, tj. v primeru izrazito nedopustnega »oviranja« nedavnih volitev delavskih predstavnikov v RTV Slovenija s strani generalnega direktorja zavoda, se naslovno vprašanje nehote odpira samo po sebi.

In čas bi bil, da si ga morda z vso resnostjo zastavimo tudi **pristojni državni organi**. Če ne prej, ob obravnavi letnega poročila Inšpektorata RS za delo (IRSD) v Državnem zboru, kajti morebiten takšen inšpekcijski »nadzor« resnično nima več praktično nobenega smisla in ga tudi nihče več ne potrebuje. Inšpekcijski nadzor, ki – tako kot v danem primeru – daje zgolj **formalni videz nekakšnega »nadzora«**, v resnici pa je – zaradi preprostega »neukrepanja« inšpekcije ob več kot očitnih kršitvah zakona – bolj ali manj le pesek v oči, je namreč slabši, kot da ga sploh ne bi bilo. Brez tega se vsaj ne bi slepili s tem, da ga imamo, čeprav ga v resnici nimamo. S takšnim, kot ga imamo, pa veljavnega ZSDU pač ne bo mogoče spraviti v življenje nikoli. Tu namreč zdaj ne gre več le za problem kroničnega pomanjkanja inšpektorjev, ki ga seveda nikakor ni mogoče zanikati, ampak predvsem za problem kakovosti dela tistih, ki jih vendarle imamo.

Svoje globoko ogorčenje in oster protest v navedenem smislu je tokrat na Glav-

nega republiškega inšpektorja in tudi na resorno Ministrstvo za delo že naslovilo tudi **Združenje svetov delavcev Slovenije**, ki je v zvezi s tem izrazilo zelo resno zaskrbljenost nad tovrstnim pristopom k izvajanju inšpekcijskega nadzora na obravnavanem področju. Že na tem mestu pa naj v izogib morebitnim nesporazumom opozorim, da se moje kritične misli v tem prispevku nanašajo izključno le na učinkovitost izvajanja inšpekcijskega nadzora v tistem organizacijskem segmentu IRSD, ki se imenuje »**inšpekcija nadzora delovnih razmerij**«, in ki je med drugim zadolžena tudi za nadzor nad izvajanjem ZSDU, ne pa morda kar na splošno na delo IRSD kot celote, torej tudi na učinkovitost delovanja inšpekcije nadzora varnosti in zdravja pri delu, socialne inšpekcije, posebne projektne skupine in ostalih internih organizacijskih enot IRSD, katerih dela sicer iz lastne prakse ne poznam dovolj dobro, da bi lahko o tem karkoli tudi javno kritično razpravljaj. O temle konkretnem primeru (in vseh podobnih) pa vsekakor lahko in moram.

Kratek opis konkretnega primera

Za uvod morda najprej na kratko o bistvu problema v obravnavanem primeru.

Volilna komisija RTV Slovenija je ob nedavnih volitvah za člane sveta delavcev in za predstavnike delavcev v organih zavoda, ki so sicer (zaradi nenadnega hudega izbruha epidemije covid-19-omikron) potekale v dobesedno »izrednih razmerah«, želela dne 14. 1. 2022 prek običajnih kanalov internega obveščanja zaposlenih v zavodu (tj. interno glasilo Informator, interno skupno elektronsko obveščanje »Med nami«, elektronski naslov interne.volitve@rtvslo.si) **objaviti svoj razglas s sklepom o določitvi še dodatnega dne za možno glasovanje na volitvah dne 27. 1. 2022** še vseh tistih zaposlenih, ki se ga na prvotno razpisani datum dne 11. 1. 2022 iz navedenih objektivnih razlogov niso mogli udeležiti. Teh je bilo namreč kar okoli 800 od skupno 2.154 zaposlenih, torej približno kar 37 %, tako da brez ponudbe te dodatne možnosti glasovanja volitve seveda v nobenem primeru ne bi mogle **biti zakonite**. A generalni

direktor zavoda, ki je tem (iz)volitvam delavskih predstavnikov iz razlogov, o katerih na tem mestu kajpak ne bomo razglabljali in špekulirali, nasprotoval, si je uzurpiral pravico to objavo volilne komisije, namenjeno zaposlenim, tebi nič meni nič **enostavno kar »prepovedati«, češ da mora najprej on (??) preveriti »zakonitost« tega sklepa volilne komisije.** In sicer naj bi menda o tem predhodno zaprosil za mnenje še inšpekcijo dela, in šele če bi/bo prejel njen odgovor, da je sklep »zakonit« (??), naj bi dovolil objavo, oziroma, kot je sam zapisal v odgovoru predsedniku volilne komisije, »bodo sprovedene ustrezne objave«.

Si lahko predstavljate? Poslovodni organ zavoda si je torej preprosto vzel pravico postaviti v vlogo »pooblaščenega« (??) **nadzornika celo tudi nad delom volilne komisije in »zakonitostjo« izvedbe volitev za delavske predstavnike v zavodu,** za kar mu zakon kajpak ne daje popolnoma nobenih pooblastil, ampak ravno nasprotno! In jasno, nadvse paradoksalna, vsekakor pa popolnoma logična posledica tega njegovega nepooblaščenega vtikanja v volitve je kajpak zdaj ta, da je volilna komisija, ki je morala silom prilik nadomestno objavo tega razpisa volitev potem izpeljati kakor je pač vedela in znala (oglasne deske, elektronska obvestila prek e-pošte ipd.), tista, ki je »tožena« pred sodiščem na **razveljavitev celotnih volitev kot domnevno nezakonitih.** In sicer zato, ker naj o možnosti udeležbe na volitvah ne bi bili zadostno obveščeni vsi potencialni volivci, s čimer naj bi jim bila objektivno kršena volilna pravica. Kaj pa bi bilo drugega sploh možno pričakovati? Skratka, celotne volitve lahko iz tega razloga zdaj na sodišču »padejo« kot nezakonite, s čimer bo seveda tudi temeljni namen tega njegovega, čeprav nesporno protipravnega posega vanje v celoti dosežen.

Saj ni res, pa je..., je seveda edino, kar je mogoče reči ob tem. Grozljivka, če bi se ta praksa samovoljnega vtikanja poslovodstev v volitve delavskih predstavnikov po vzoru na ta primer zdaj razpasla še povsod drugje! A pustimo to zaenkrat ob strani. Ključno je, **kje je oziroma naj bi bila sicer vloga inšpekcije dela v vsem tem dogajanju,** in kaj je oziroma ni v danem primeru ta dejansko »ukrenila«.

»Nihče ne sme ovirati volitev članov sveta delavcev«

Tako kot ta podnaslov se sicer glasi tudi **kogentna (zapovedujoča) norma 2. odstavka 52. člena ZSDU.** Nanaša pa se se-

veda predvsem na delodajalce. Ne na vse, ampak le na tiste, ki bi se morda želeli vmešavati v volitve delavskih predstavnikov z namenom, da iz takšnih ali drugačnih razlogov preprečijo njihovo uspešno izvedbo ali vplivajo na njihov izid in s tem na »žele-no« sestavo izvoljenih delavskih predstavnikov. Zdi se sicer nekaj popolnoma nepojmljivega, a kot vidimo, se tudi to žal v praksi še dogaja.

Prijava kršitve Inšpektoratu RS za delo

Edini možen »obrambni« ukrep volilnih komisij zoper tovrstne oblike nepooblaščenega vmešavanja poslovodstev v volitve delavskih predstavnikov, kakršnega se je sicer v danem primeru potem poslužila tudi Volilna komisija RTV Slovenija ob sodelovanju Združenja svetov delavcev Slovenije (ZSDS), pa je pravzaprav **prijava kršitve ZSDU Inšpektoratu RS za delo (IRSD) s predlogom za njegovo ukrepanje skladno z njegovimi zakonskimi pooblastili,** tj. predvsem z ustrezno »ureditveno odločbo«, eventualno pa tudi z uvedbo prekrškovnega postopka zoper delodajalca kot pravno osebo ter njegovo odgovorno osebo. Delovna sodišča se namreč v primerih takšnih »volilnih sporov« striktno izrečejo za **nepristojna.**

Ker navedbe iz konkretne prijave ZSDS (svoje prijave inšpektoratu so, mimogrede, podali še Sindikat novinarjev Slovenije in nekateri kandidati na teh volitvah) načeloma veljajo na splošno tudi za morebitne druge podobne primere in zato kot take lahko predstavljajo tudi splošno napotilo za ukrepanje volilnih komisij v takšnih primerih, jih v nadaljevanju v celoti tudi na kratko povzemamo:

Generalni direktor kot odgovorna oseba pravne osebe je z opisanim ravnanjem **evidentno oviral,** deloma pa tudi **onemogočil** učinkovito izvedbo volilnih opravil po sklepu volilne komisije, kar predstavlja absolutno nepooblaščen vpletanje poslovodnega organa zavoda v volitve sveta delavcev, ki nima popolnoma nikakršne podlage v zakonu, in s tem tudi hudo »prekoračitev« njegovih poslovodnih pooblastil ter eklatantno kršitev ZSDU. Organ, ki je po ZSDU v podjetju ali zavodu izključno zadolžen za vodenje volilnega postopka ter za skrb za »zakonitost« volitev članov sveta delavcev, je namreč izključno le **volilna komisija** (in ne generalni direktor ali katerikoli drug organ zavoda!), ki je pri svojem delu tudi popolnoma **neodvisna,** nadzor nad »zakonitostjo

njenih sklepov in drugih ravnanj« pa je izključno v pristojnosti **sodišča** (ne pa generalnega direktorja ali kateregakoli drugega organa zavoda!), ki je o tem po ZDSS-1 dolžno odločiti »hitro«, pri čemer so za tovrstno sodno presojo po 33. in 53. člen ZSDU **aktivno legitimirani izključno le kandidati in njihovi predlagatelji** (ne pa morda generalni direktor ali katerikoli drug organ zavoda!).

Generalni direktor je to vedel oziroma bi glede na svojo funkcijo vsaj moral vedeti. Prav tako je vedel ali bi vsaj moral vedeti, da enako kot on sam **tudi inšpekcija dela ni pooblaščenata presojati zakonitosti sklepov volilnih komisij,** ampak lahko v okviru nudenja strokovne pomoči o tem podaja le pravno nezavezujoča mnenja. In da zato njegovo zgoraj omenjeno zaprosilo inšpekciji za njeno mnenje, tudi če bi ga oziroma ga je prejel, niti slučajno ne more predstavljati nikakršnega opravičila za njegovo nepooblaščen prepoved objave predmetnega razglaša in sklepa volilne komisije. To zavestno protipravno ravnanje generalnega direktorja, zoper katerega pa bi **inšpekcija vsekakor bila pristojna in tudi dolžna ukrepati,** pa je nesporno imelo – zaradi nepopolne obveščенosti vseh volivcev – za posledico nemožnost pravilne in zakonite izvedbe volilnih opravil, s katerimi je volilna komisija želela, tako kot ji sicer izrecno velja tudi zakon, konkretno 3. odstavek 52. člena ZSDU, zagotoviti organizacijo volitev **»tako, da se jih lahko udeležijo vsi delavci«.** Kot tako to njegovo ravnanje torej brez dvoma predstavlja:

- nedopustno **»oviranje volitev članov sveta delavcev«,** s tem pa direktno kršitev zgoraj citirane določbe 2. odstavka 52. člena ZSDU;
- **prekršek** delodajalca in njegove odgovorne osebe po 4. točki 107. člena ZSDU, za katerega je zagrožena globa od 4.000 do 20.000 eurov za pravno osebo ter od 1.000 do 2.000 eurov za odgovorno osebo pravne osebe, ki stori ta prekršek.

V takšnih primerih mora torej volilna komisija, tako kot je bilo to storjeno tudi v danem primeru, nemudoma **podati ustrezno prijavo IRSD-ju** in mu predlagati, da podano prijavo obravnava, in sicer na podlagi druge alineje 2. odstavka 14. člena Zakona o inšpekciji dela (ZID-1) po možnosti prednostno, vsekakor pa **preden konkretno protipravno ravnanje poslovodstva tudi dejansko povzroči nedopustno škodo volilnemu postopku** (v danem pri-

meru bi to seveda pomenilo »takoj«, kajti v nasprotnem kakršnokoli ukrepanje sploh izgubi sleherni smisel in pomen), in da po opravljenem inšpekcijskem nadzoru:

1.

delodajalcu z ureditveno odločbo po 1. odstavku 16. člena ZID-1, ki naj se zaradi potrebe po hitrem postopanju v skrajnem primeru izda tudi ustno, odredi:

- **takojšnjo izvedbo zahtevane interne javne objave** razglašala oziroma sklepa volilne komisije na način, da je ta dostopna vsem zaposlenim;
- hkrati pa tudi **takojšnjo opustitev** kakršnegakoli dodatnega nepooblaščenega vmešavanja v konkretne volitve in njihovo oviranje;

2.

zoper delodajalca kot pravno osebo ter odgovorno osebo pravne osebe po svoji presoji uvede tudi **postopek o prekršku po 4. točki 107. člena ZSDU**.

Razen tovrstnega »angažiranja« IRSD kot edine pristojne institucije z vsemi potrebnimi zakonskimi pooblastili za nadzor nad uresničevanjem tega dela ZSDU pa volilne komisije, če ponovimo še enkrat, morebitnih drugih pravnih poti za pravočasno in učinkovito preprečitev nastanka kršitev, ki bi utegnile povzročiti nezakonitost volitev, v teh in podobnih primerih niti nimajo na razpolago.

/Ne/ukrepanje inšpekcije dela

In vsaj v tako resnično hudih in daljnosežno sistemsko škodljivih primerih kršenja ZSDU, kot je zgoraj predstavljeni, bi bila seveda inšpekcija dela vsekakor ne samo pristojna, ampak tudi dožna učinkovito ukrepati. A v danem primeru žal ni, ampak se je **najprej enostavno »potuhnila«**, vse dokler volitve dne 27. 1. 2022, ki so zdaj iz navedenega razloga, kot že rečeno, celo predmet izpodbijanja pred sodiščem, niso bile enkrat mimo, nato pa se je »ponovno pojavila« šele potem, **ko je bilo za kakršnokoli učinkovito ukrepanje že absolutno prepozno**. A takrat seveda samo še »zaradi lepšega«.

In to se, kot kažejo dosedanje izkušnje ZSDS v zvezi s prijavi raznih kršitev ZSDU inšpektoratu za delo, žal ni zgodilo prvič. Takšnih primerov je bilo že kar nekaj. Spomnimo se, denimo, samo podobnega /ne/ukrepanja te inšpekcije v škandaloznem primeru odpusta predsednika Sveta delavcev VO-KA SNAGA Ljubljana pred manj kot

letom dni, o katerem smo takrat sicer obširneje poročali tudi v tej reviji, in glede katerega združenje kot prijavitelj s strani inšpekcije kljub njegovi izrecni tovrstni zahtevi po skoraj letu dni še vedno ni bilo skladno z zakonom obveščeno o njenih »ugotovitvah« in morebitnih sprejetih »ukrepkih«, ki jih, kolikor nam je znano, dejansko tudi ni bilo. In še nekaterih drugih, ki jih zdaj niti ne kaže več vleči na dan. Pa tudi, če bi bil to edini tak primer, bi si vsekakor zaslužil posebno pozornost, kajti **kaj takega se enostavno ne bi smelo dogajati prav v nobenem primeru**. In to je pravzaprav tudi razlog za nekoliko provokativno naslovno vprašanje tega prispevka.

Inšpekcijski nadzor na podlagi prijave ZSDS z dne 18. 1. 2022 je namreč v konkretnem primeru **potekal v dveh fazah**, in sicer:

1)

Prvi obisk inšpekcije v zavodu (v sestavi dveh inšpektorice IRSD, OE Ljubljana) je bil sicer res opravljen že takoj dne 21. 1. 2022, vendar samo pri predsedniku volilne komisije, ne pa tudi pri generalnem direktorju kot zastopniku delodajalca (?), katerega sporno ravnanje je bilo pravzaprav sploh (edini) predmet konkretne prijave. A inšpektorici sta takrat zahtevali le nekaj zelo splošnih informacij in pojasnil o poteku teh volitev, nato pa sta odšli in vzeli s seboj nekaj zapisnikov volilne komisije. In to je bilo za prvič tudi vse.

2)

Do izvedbe predmetnega glasovanja na volitvah dne 27. 1. 2022, na katerega se je prijavljena kršitev nanašala, pa tudi še skoraj dva tedna po tem, o inšpekciji in njenem kakršnemkoli morebitnem ukrepanju nato ni bilo več ne duha ne sluha. Šele dne 10. 2. 2022, torej šele po tem, ko je bil med drugim celo že tudi konstituiran novoizvoljeni svet delavcev (9. 2. 2022), sta se isti inšpektorici spet pojavili v zavodu. Tudi tokrat pa menda spet samo pri predsedniku volilne komisije, tako da je na koncu vse skupaj izpadlo tako, kot da je bila pravzaprav »preiskovanka« v bistvu volilna komisija kot prijaviteljica in ne zgoraj opisano sporno ravnanje generalnega direktorja, ki je bilo dejansko predmet omenjene prijave. Spet sta namreč zbirali le neke splošne informacije o poteku celotnega konkretnega volilnega postopka in še enkrat prebrskali dokumentacijo volilne komisije, zahtevali nekaj do-

datnih informacij o njenih postopanjih pri vodenju izvedbe volitev, nato pa sestavili **zapisnik tega inšpekcijskega pregleda**. V njem pa lahko zdaj preberemo le obsežen in dokaj natančen, a v resnici povsem nepotreben povzetek oziroma kronologijo celotnega poteka teh volitev (?), **niti besedice pa o samem problemu prijavljenega »oviranja volitev«** s strani delodajalca kot predmetu nadzora, nato pa še »pričakovano« o **zaključno ugotovitev, ki se glasi (citat):**

»IZREČENI UKREPI: Po pregledu vse predložene dokumentacije, preučitvi pravnega in dejanskega stanja, kršitve v zvezi s predmetom nadzora niso bile ugotovljene, zato se ukrepi ne izrečejo. Postopek inšpekcijskega nadzora se na podlagi 28. člena ZIN ustavi in zadeva zapre.«

Kakršenkoli dodaten komentar verjetno ni potreben. Kar je preveč, je pač preveč. **Tak »inšpekcijski nadzor« enostavno ni ma več prav nobenega smisla**. Škoda potrate časa in davkoplačevalskega denarja.

Namesto zaključka

Skratka, če povzamemo v enem stavku: s tem svojim na ta način opravljenim »inšpekcijskim nadzorom« je inšpekcija obravnavano eklatantno nedopustno ravnanje delodajalca – namesto da bi ga v okviru svojih zakonskih pooblastil kot očitno protipravnega preprečila in/ali odpravila njegove možne negativne posledice – v bistvu celo **»pravno legitimizirala«**, in to ne samo za ta primer, temveč tudi za morebitne vse bodoče tovrstne primere, torej »sistemsko«. Predstavljajte si, kako bo/bi v prihodnje izgledal »sistem« sodelovanje zaposlenih pri upravljanju v Sloveniji, če bo lahko vsak direktor, ki mu pač izvolitev delavskih predstavnikov iz takšnih ali drugačnih razlogov ne bo pogodu, sledeč temu, **zdaj očitno povsem »legitimnemu« vzorcu iz RTV Slovenija**, enostavno kar prepoval obveščanje zaposlenih o volitvah.

Kaj torej reči na to? **Nepogrešljive vloge učinkovite delovne inšpekcije** na področju uresničevanja veljavnega ZSDU preprosto **ne more nadomestiti nihče**. Vendar pa ta zagotovo ne more biti takšna, kot je opisana zgoraj. Tu bo vsekakor potreben nek precej radikalen preobrat, na potezi pa so seveda pristojni državni organi. Nihče drug žal ne more storiti nič.